

PANDEMİ GÖLGESİNDE

KADINA KARŞI ŞİDDET İZLEME RAPORU

KÜRESEL EŞİTLİK VE KAPSAYICILIK AĞI DERNEĞİ 2022

ISBN: 978-605-71585-0-5

YAZARLAR:

AYŞE KAŞIKIRIK
HİLAL DOKUZCAN
MELEK TOPRAK

TASARIM: İda Yeni Nesil Ajans ve Bilişim Hizmetleri Ltd. Şti.

“Bu yayın, Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliği finansal desteği ile üretilmiştir. Bu yayının içeriğinden yalnızca Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı Derneği sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.”

İçindekiler

Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı Derneği	1
Yönetici Özeti	2
Giriş	6
Mevcut Durum	6
Yöntem	10
İzleme	11
Belediyelerin Kurumsal Belgelerinin ve Web Sitelerinin Taranması	11
Saha Çalışması	13
Sonuç	18
Öneriler	19
Kaynakça	21

Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı Derneği

Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı, 3 Nisan 2021’de, Türkiye’de kadınların yerel yönetimlere seçme ve seçilme hakkı kazanmasının 91. yıldönümünde İstanbul’da kurulmuştur.

21. yüzyılın değişen ve gelişen koşullarında, küresel ve yerel sorunlar karşısında toplumun tüm kesimlerinin daha eşit ve kapsayıcı bir dünyaya duydukları özleme katkı sunmak amacıyla çalışmalarımıza başladık.

Adil, özgür ve daha iyi bir yaşamın mümkün olabilirdiğine duyduğumuz inanç ile çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Eşitlik ve kapsayıcılık çerçevesinde; farklılıkları bir zenginlik olarak görüyor ve her türlü ayrımcılığa karşı çıkıyoruz. Eşitliği, evrensel insan haklarını, demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, temel hak ve özgürlükleri esas alarak etkinliklerimizi oluşturuyoruz.

Bilimsel çalışmalarını öne çıkarmak ve destek vermek, bağımsız, tarafsız ve şeffaflık içinde çalışmalarımızı yürütmek bizler için çok değerli ve önemli.

Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı Derneği; özgün projeler üreterek, araştırmalar yaparak, yayınlar ve raporlar hazırlayarak, kadınların ve toplumun tüm kırılğan kesimlerinin birbirinden öğrenmesini, güçlenmesini ve dayanışmasını öne çıkarmak istemektedir.

***Daha eşit ve kapsayıcı bir dünya mümkün!
Neden olmasın ki!***

Yönetici Özeti

Pandemi sürecinde "**Hayat Eve Sığar**" politikası kapsamında insanlar evlerine kapanmak zorunda kalmışlardır. Peki evler kadınlar için ne kadar güvenlidir? Herkes için güvenli bir alan olması gereken evler, şiddete maruz kalan kadınlar ve çocuklar açısından oldukça riskli yerler olmuştur. Salgınla kadınlar şiddet uygulayan erkek ile bir anda eve kapanmış ve bu dönemde kadınların ev içi şiddete maruz kalma riski daha da artmıştır.

Covid-19 pandemisi, olağandışı bir durum ve bu olağandışı sürecin ölümcül sonuçları devam ederken, tüm dünyada kadınlar bu süreçte daha fazla şiddete uğramıştır. "Evde" karantina ve izolasyon koşullarında yaşayan kadınların ve çocukların bu süreçte nasıl etkilendiğine yönelik olarak yapılan araştırmalar psikolojik şiddetin, ekonomik şiddetin, dijital şiddetin, fiziksel şiddetin ve cinsel şiddetin arttığını göstermiştir. Salgın yönetimi ve benimsenen politikaların olumsuz etkileri sonucunda "**gölge pandemi**" dışarıdaki salgın kadar ölümcül sonuçlarla karşımıza çıkmıştır.

Kadınlar pandemi döneminde çok boyutlu ve katmerli hak ihlalleri yaşamıştır. Özellikle kadına karşı her türlü şiddetin arttığını söylemek mümkündür. Bu çalışmada, kadına karşı şiddetin gölge pandemiye dönüştüğü Covid-19 pandemi sürecinde, Türkiye'nin 12 büyükşehir belediyesinin kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik hizmetleri ve uygulamaları izlenmiştir. "Pandemi Gölgesinde Kadına Karşı Şiddet" izleme raporunun amacı pandemide belediyelerin kadına karşı şiddete ilişkin sorumluluklarını ne ölçüde yerine getirip getirmediği ve bu konuya ilişkin hak ihlallerinin olup olmadığının ortaya konmasıdır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyenin yetkileri arasında "**Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak**" yer almaktadır (Madde 15). 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'na göre; büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları arasında "**Kadınlara yönelik her türlü sosyal hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği yapmak**" bulunmaktadır. Bu bağlamda belediyeler, ulusal mevzuat çerçevesinde kadınlara karşı şiddetin önlenmesinden sorumludur. Aynı zamanda, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve Avrupa Konseyi kararları belediyeler için bağlayıcıdır.

3 Eylül 2021-15 Ocak 2022 dönemini kapsayan izleme çalışmamız, 3 metropol kentin olduğu 12 büyükşehir- **Adana, Ankara, Samsun, Balıkesir, Trabzon, Bursa, İzmir, Gaziantep, İstanbul, Erzurum, Kayseri, Malatya**- ile sınırlıdır. Bu çalışma, belediyelerin web siteleri ile kurumsal belgelerinin taranmasından ve saha çalışmasından oluşmaktadır. Bu çalışmada, kadınların pandemi döneminde belediyelerin "**önleyici/caydırıcı, koruyucu, güçlendirici /destekleyici**" hizmetlerine erişip erişemedikleri ve hangi düzeyde eriştikleri; erişmemekten kaynaklı olarak kadınların uğradıkları hak ihlalleri ortaya konmuştur.

Seçilen 12 büyükşehirden toplam 350 kadına online anket üzerinden ulaşılmıştır.

Bu çalışma, pandemide büyükşehir belediyelerinin kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik yükümlülüklerini çoğunlukla yerine getirmediğini; bu nedenle kadınların şiddete uğradıklarını ve derin hak ihlalleri yaşadığını göstermiştir. Bu durum kısaca şöyle özetlenebilir:

- Kadınların temel bir hakkı olan “sağlıklı yaşama” hakkının gasp edildiği,
- Kadınların %60’a yakınının anne, baba, erkek kardeş, eş, eski eş ve diğer aile büyükleri tarafından şiddete uğradığı,
- En yaygın şiddet türünün “psikolojik şiddet” olduğu,
- Evlerin kadınlar için güvenli alanlar olmadığı ve kadınların evin içinde daha fazla şiddete maruz kaldığı,
- Sokağa çıkma yasakları sonrası duygusal şiddet olarak adlandırılan psikolojik şiddet oranının fiziksel ve ekonomik şiddete göre daha yüksek olduğu,
- Psikolojik şiddete uğrayanların büyük bölümünün bekar kadınlardan oluştuğu,
- Belediye bu konudaki hizmetlerinin farklı koşullardan olan kadınlar (engelli, mülteci, genç, yaşlı vb.) için erişilebilir ve ulaşılabilir olmadığı,
- Pandemi döneminde belediyelerin kadına yönelik şiddetle mücadelede önleyici, koruyucu ve destekleyici hizmetlerinden “EVET” faydalandım diyen hiçbir kadın olmadığı,
- Kadınların yaşadıkları şehirlerde hem ilçe belediyesi hem de büyükşehir belediyesi tarafından hiçbir faaliyet yapılmadığı / hizmet olmadığını belirtenlerin oranının %58 olduğu,
- Büyükşehir ya da ilçe belediyelerinde %65 oranında herhangi bir faaliyet yapılmadığı, ancak %35 oranında büyükşehir ya da ilçe belediyelerinde faaliyet yapıldığı,
- Belediyelerin pandemi döneminde kadına karşı şiddetle ilgili çalışmalarını bilgilendirme faaliyetleri ile sınırlı kaldığı,
- Pandemi sürecinde kadınların daha fazla ihtiyaç duyduğu koruyucu ve destekleyici / güçlendirici hizmetlerin büyük ölçüde aksadığı,
- Kadınların pandemi koşullarında belediyelerin koruyucu hizmetlerine erişemediği ve şiddet ortamından uzaklaşamadığı,
- Kadınların, koruyucu ve destekleyici / güçlendirici hizmetler aracılığıyla kavuşabilecekleri “özgür”, “onurlu” ve “güvenli” yaşam haklarından mahrum kaldığı,
- 5393 sayılı Belediye kanununa göre tüm büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100 bini geçen belediyelerin kadın sığınma evi açması gerekiyor. Ancak, izlediğimiz 12 büyükşehir belediyesinden sadece 5’inde kadın sığınma evi olduğu (İstanbul, Bursa, Ankara, Gaziantep ve İzmir’de),
- İstanbul’da ve Ankara’da doğrudan kadına karşı şiddetle mücadele için açılmış “şiddet hattı”nın hizmet verdiği,

Büyükşehir belediyelerinin temel bir insan hakkı ihlali olan kadına karşı şiddetin önlenmesi amacıyla;

Önleyici/Caydırıcı Hizmetler

- Belediyelerin işe girişte uygulanan oryantasyon programlarına “kadına karşı şiddetle mücadele” konusunda eğitimleri eklemesi
- Mahallelerde muhtarlarla iş birliği halinde özellikle erkeklere yönelik kadına karşı şiddetle ilgili farkındalık seminerleri düzenlenmesi (broşürler dağıtılması, videolar hazırlanması)
- Toplu İş Sözleşmesine, “eşine fiziksel ve psikolojik şiddet uygulayan işçinin maaşı en az 1 yıl boyunca eşine verilir” maddesi eklenmesi
- Belediye meclisinde “Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Komisyonu” kurulması
- Sivil toplum örgütleri ve kent konseyleri ile ortak farkındalık kampanyaları yürütülmesi
- Erkeklerin şiddet eğilimlerini ölçebilecek saha araştırmaları yapılması
- Şiddet verilerinin düzenli olarak tutulması ve bu veriler doğrultusunda hizmetlerin sunulması (örneğin; ekonomik şiddetin fazla olduğu mahallelerde istihdam alanlarının oluşturulması)
- Şiddet hattı kurulması (7/24 ve çok dilli)
- Belediye personelinin şiddet türleri (psikolojik, ekonomik, fiziksel vb.) konusunda eğitilmesi ve belediye bünyesinde etik birimi kurulması
- Belediye sınırları içerisindeki okullarla iş birliği içerisinde çalışmalar yaparak çocuklarda ve gençlerde kadına karşı şiddetle mücadele konusunda farkındalık oluşturulması
- Şehrin işlek yerlerinde (otogar, tren garı, meydanlar, metro transfer durakları vb.) “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin” açılması
- Şehrin merkezi yerlerinde billboardlara “Şiddetsiz Bir Yaşam” temalı görsellere yer verilmesi

Koruyucu Hizmetler

- Covid-19 salgını nedeniyle kadınların özel ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve giderilmesi (psikolojik, sosyal ve hukuki açılarından)
- Şiddete uğrayan kadınların 6284 sayılı kanun doğrultusunda bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi
- Kadın sığınma evlerinin açılması
- Kadın yaşam evlerinin açılması
- Kadın danışma ve dayanışma merkezlerinin açılması

Destekleyici/Güçlendirici Hizmetler

- Şiddete uğrayan kadınlara istihdam sağlanması
- Kadınlara sosyal ve psikolojik desteklerin kesintisiz sunulması
- Kadınlara mikro kredi imkânı tanınması
- Kadın kooperatiflerinin desteklenmesi

Bu çalışmamızın kadınların hak ihlallerinin olmadığı bir kentte yaşamasına ve belediyelerin kadına karşı şiddetle mücadele politikalarını güçlendirmesine katkı sunması dileğiyle...

GİRİŞ

Salgın sürecinde “evde olmak” bir sağlık tedbirinin zorunlu hali iken kadınlar kendilerine şiddet uygulayan erkeklerle bir arada yaşamak zorunda kalmıştır. Bu durumda kadınlar “evlerde” daha çok şiddete uğramıştır.

Ayrıca, çocuklar şiddete tanıklık etmiştir. Şiddete tanıklık etmek çocuklar açısından aynı zamanda psikolojik bir şiddettir.

Kadına karşı şiddetin önlenmesinde merkezi ve yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. Belediyelerin, vatandaşların gündelik yaşamlarına en yakın kamu kurumları olarak, kadına karşı şiddetle mücadelede önemli görev ve sorumlulukları (önleyici, koruyucu, destekleyici & güçlendirici faaliyetler) bulunmaktadır.¹ Belediyeler, ulusal ve uluslararası mevzuat bağlamında kadınların ihtiyaç duydukları her türlü desteği (hukuki, ekonomik, sosyal, psikolojik vb.) sağlamakla yükümlüdürler.

Bu izlemenin amacı, nüfusun büyük bir bölümünün yaşadığı ve aralarında 3 metropol kentin olduğu 12 büyükşehirde (**Adana, Ankara, Samsun, Balıkesir, Trabzon, Bursa, İzmir, Gaziantep, İstanbul, Erzurum, Kayseri, Malatya**) yaşayan kadınların pandemi döneminde, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında sunulan belediye hizmetlerine erişip erişemediklerinin ve hangi düzeyde eriştiklerinin; erişmemekten kaynaklı olarak kadınların uğradıkları hak ihlallerinin ortaya çıkarılmasıdır. Yapılan taramalarda, önceki çalışmaların genellikle yerel yönetimlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik katkısına odaklandığı ancak kadına karşı şiddet konusunun geride planda kaldığı tespit edilmiştir.

Bu izlemenin özgün yönü, pandemi döneminde belediyelerin kadına karşı şiddetle mücadelede etkin görev ve sorumluluk almadığı için kadınların yaşadıkları hak ihlallerini ortaya çıkarmasıdır. Araştırma örneklemini olarak Türkiye'nin 12 büyükşehir belediyesi belirlenmiştir. Bu büyükşehirler, Avrupa Birliği sistemine uygun İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması NUTS 1 sistemine göre seçilmiştir.

MEVCUT DURUM

Kadına karşı şiddet temel bir insan hakkı ihlalidir ve tarihsel kökeninde toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri bulunmaktadır. Kadına karşı şiddetin son bulmasının yolu toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasından geçmektedir. Belediyeler kadınların gündelik yaşamlarına en yakın kamu kurumları olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının, kadın ve kız çocuklarının hayatın her alanında güçlenmesinin en önemli aktörlerindedir. Bu bağlamda, yasaların vermiş olduğu sorumluluklar doğrultusunda kadına karşı şiddetin önlenmesinde, bu konuda farkındalığın oluşturulmasında, kadınların şiddet ortamından uzaklaştırılmasında ve güçlenmesinde belediyelerin kritik sorumlulukları bulunmaktadır.

¹Kaşıkırık, A. (2021). *Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartını İmzalayan Belediyelerin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Perspektifi*. *Econder International Academic Journal*, 5 (1), 81-101.

Türkiye, kadınların yaşam sigortası olan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesini (kısaca İstanbul Sözleşmesi) ilk imzalayan ülkedir. İstanbul Sözleşmesinin imzalanmasının ardından Türkiye iç hukukta 6284 sayılı kanun olarak bilinen “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine” dair kanunu hazırlamış ve yürürlüğe sokmuştur. İstanbul Sözleşmesine öncülük etmiş olan Türkiye'nin sözleşmeyi uygulamadaki kararlılığını göstermesini beklerken² ani bir kararla (20 Mart 2021 tarihinde Resmî Gazete’de³ yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı) İstanbul Sözleşmesi’ni feshetmiş ve 1 Temmuz 2021 itibarıyla resmen çıkmıştır. Bu durum, kadınların yasal düzlemde şiddete karşı savunmasız kalmasına ve kırılabilirliklerinin daha da artmasına sebep olmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi’ni ortaya çıkaran davalardan en önemlisi olan Opuz grubu davaları⁴, kadına karşı aile içi şiddet nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’de Türkiye’ye karşı 2002 yılında açılmış ve AİHM’in aile içi şiddete karşı vatandaşını koruyamadığı gerekçeyle bir devleti mahkûm ettiği ilk davadır. Bu karar, Avrupa Konseyi’nin aile bireylerini aile-içi şiddetten korumak için hazırladığı yeni bir insan hakları sözleşmesine (İstanbul Sözleşmesi) ilham vermiştir. Bu bağlamda, Türkiye sözleşmeden çıkmış olsa bile hala yükümlülük altındadır. Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulunun kararları Türkiye için bağlayıcıdır.

Birleşmiş Milletler (BM) düzeyindeki 9 temel insan hakları sözleşmesinden biri olan ve Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası kadın hakları yasası olarak bilinen Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), bu sözleşmeler arasında toplumsal cinsiyet eşitliğini ve özellikle kadınların insan haklarını odağına alan tek sözleşmedir. CEDAW’ın 35 Numaralı Genel Tavsiye Kararı, kadınlara karşı şiddeti önlemenin devletler açısından uluslararası bir hukuk normu olarak kabul edildiğini belirtmektedir.⁵

Yasalar belediyelere kadına karşı şiddetle mücadelede önemli görevler ve sorumluluklar yüklemektedir. 5393 Sayılı Belediye Kanun’unda belirtildiği gibi, belediyeler vatandaşların mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamaktan sorumludur. Aynı kanunun 14. Maddesi’ne göre; **“Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukları açmak zorundadırlar. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukları açabilirler.”**⁶ Konukevinde kalma süresi, kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren altı aydır. Kalış süresi, kadınların güçlenme süreci değerlendirilerek gerekli hallerde uzatılır. 12 yaşından küçük erkek çocukları ve 18 yaşından küçük kız çocukları anneleri ile konukevi hizmetinden yararlanabilirler.⁷

²Kaşıkırık, A. ve Gülümser, İ. (2021), *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Anayasalara ve Uluslararası Sözleşmelere Yansımaları*, *Uluslararası Türkiye Politik Çalışmalar Dergisi*, 1(1): 59- 69

³Resmî Gazete (2021). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210320-49.pdf>.

⁴Opuz Grubu Davaları, <https://hudoc.exec.coe.int/eng#%7B%22EXECIdentifier%22:%5B%22004-37222%22%5D%7D>.

⁵CEDAW 35 No’lu Genel Tavsiye Kararı, <https://kadinininsanhaklari.org/savunuculuk/uluslararasi-sozlesmeler-ve-mekanizmalar/cedaw/>

⁶5393 Sayılı Belediye Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393-20150404.pdf>.

⁷Kadın Konuklarının Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>

Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi tarafından Avrupa'daki yerel ve bölgesel yönetimlerin yerel yaşamda daha fazla eşitliği hayata geçirme amacıyla hazırladığı Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı,⁸ imzacı belediyelere toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele edilmesinde kritik sorumluluklar yüklemiştir. Şart'ın 22. Maddesi "Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet" ile ilgilidir:

1 İmzacı belediye kadınları oransız olarak etkileyen toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin temel insan haklarının ihlali ve insanların onuruna ve fiziksel ve ruhsal bütünlüklerine bir saldırı niteliği taşıdığını tanır ve kabul eder.

2 İmzacı belediye, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin faillerin bakış açısından bir cinsiyetin diğer cinsiyete üstünlüğü fikrinden ve eşitsiz iktidar ilişkileri bağlamında ortaya çıktığını tanır ve kabul eder.

3 İmzacı belediye toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı politika ve eylemlerini tesis etmek ve güçlendirmek üzere aşağıdaki tedbirleri almayı taahhüt eder:

- Mağdurlar için özel destek yapılarının oluşturulması
- Esas olarak kullanılan tüm yerel dillerde o bölgede varolan hizmetlere dair kamuoyu bilgilendirme çalışmalarının yürütülmesi
- Mağdurların saptanması ve desteklenmesi noktalarında profesyonel personelin gerekli eğitimi almalarının sağlanması
- Polis, sağlık ve konut makamları gibi ilgili hizmetler arasında etkili eşgüdümün temini
- Muhtemel ve gerçek mağdurlara ve faillere yönelik farkındalık yaratma kampanyalarının ve eğitim programlarının düzenlenmesi.

2013 yılından itibaren Türkiye'de toplam 34 belediye bu Şart'ı imzalayarak, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadelede güçlü bir irade ortaya koymuştur. İzlediğimiz 12 büyükşehir belediyesinden 7'si (Adana, İzmir, Bursa, İstanbul, Ankara, Gaziantep ve Trabzon) "Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı" nı imzalamıştır.

Belediyelerin yasal yükümlülükleri olmasına rağmen, Türkiye'de sığınma evlerinin sayısı ve kapasitesi çok yetersizdir. CİMER'e yaptığımız yazılı başvuru sonucuna göre, ülke genelinde belediyelere bağlı 33 kadın konukevi 735 kapasite ile hizmet vermektedir. Gizlilik ve güvenlik ilkeleri kapsamında kadın konukevlerinin il ve/veya belediye bilgisi öğrenilememiştir. Belediyeler tarafından kurulan sığınma evleri ve kadın danışma merkezleri için en önemli sorun, sürdürülebilirliklerinin sağlanamamasıdır. Bu durumun ortaya çıkmasında sığınma evlerinin personel ve mali yetersizlikleri yanında kültürel dirençler de önemli olmuştur. Birkaç yıl gibi kısa sürelerde belediyelerin danışma merkezleri ve sığınma evlerinin çoğu kapanmışlardır.

⁸Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı, https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/file-name/charte_egalite_tr.pdf.

⁹Türkiye Belediyeler Birliği, *CEMR Avrupa Yerel Yaşamda Kadın - Erkek Eşitliği Şartını İmzalayan Belediyeler*, https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_cemr-avrupa-yerel-yasamda-kadin-erkek-esitligi-sarti_304.

¹⁰Sallan Gül, S. (2021). *Türkiye'de Kadın Sığınmaevleri, Bağlam Yayınları, 3. Baskı*.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 16. Maddesinde yer aldığı üzere, **“Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda iş birliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür.”**¹¹

Belediyeler hizmetleri ve uygulamaları ile kadına karşı şiddetin önlenmesinden, şiddete uğrayan kadınlara koruyucu ve destekleyici hizmetleri sunulmasından sorumludur. Kadına karşı şiddetle mücadelede belediye hizmetleri ve uygulamaları Tablo 1’de, önleyici & caydırıcı faaliyetler, koruyucu faaliyetler ve destekleyici & güçlendirici faaliyetler yer almaktadır.

Tablo 1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Belediye Hizmetleri ve Uygulamalar¹²

Önleyici & Caydırıcı Faaliyetler	Koruyucu Faaliyetler	Destekleyici & Güçlendirici Faaliyetler
1. Farkındalık Yaratma ve Bilinç Yükseltme Faaliyetleri 2. Zihniyet Dönüştürme Faaliyetleri 3. Caydırıcı Uygulamalar	1. Kadın Sığınma Evleri	1. Danışmanlık ve Destek Faaliyetleri 2. Ekonomik Destek ve Güçlendirme Faaliyetleri 3. Sosyo-Politik Uygulamalar

Görüldüğü üzere, belediyelerin kadına karşı şiddetin sona ermesinde çok boyutlu sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sorumlulukların yerine getirilmemesi kadınların temel bir hak olan “yaşama hakkını” elinden almaktadır. Kadınların işkence ya da zalimce, insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye maruz kalmasına neden olmaktadır. Tüm bunlar kadınların yaşama hakkı ile kişi özgürlüğü ve güvenliğini ihlal etmektedir.

¹¹6284 Sayılı Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>.

¹²Koyuncu Lorasdağı, B. ve Sumbas, A. (2015), Türkiye’de Yerel Siyaseti Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Üzerinden Düşünmek: *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Belediyeler, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 24 Sayı 2 Nisan 2015, s.1-26.*

YÖNTEM

Bu izleme çalışmasında karma araştırma yönteminden faydalanılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman taraması ile nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği birlikte kullanılmıştır.

İzleme çalışması yapılırken 12 büyükşehir belediyesinin kurumsal belgeleri (stratejik plan ve faaliyet raporu) ile web siteleri anahtar kelimeler üzerinden taranmıştır. Bu anahtar kelimeler sırası ile “kadın, şiddet, kadına karşı şiddet” olarak belirlenmiştir. Ayrıca, anket tekniği ile 12 büyükşehirde kentsel ve kırsal alanda yaşayan kadınların görüşleri alınmıştır. Her ilden en 20 kadına ve böylece 240 kadına ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak, çeşitli zorluklar nedeniyle Kayseri (15 kadın) ve Malatya (11 kadın) ile anket çalışması tamamlanmıştır. Bununla birlikte, beklenen sayının üzerinde bir katılım gerçekleşmiş ve toplam 340 kadına ulaşılmıştır. Bu görüşler izleme raporuna çapraz doğrulama yapılarak yansıtılmıştır. İzleme sürecinde kadınların özgül deneyimlerinden faydalanılması kadınların yaşadığı hak ihlallerinin ortaya çıkarılması açısından önem arz etmektedir.

Bu izleme çalışması, Covid - 19 pandemi koşullarında tamamlandığı için artan vakalar sebebiyle veriler online anket formu üzerinden toplanmıştır. İzlemede online anket tekniğinin tercih edilme sebepleri şunlardır:

- 1 Derneğimizin 12 büyükşehirde yüz yüze görüşmeyi gerçekleştirecek yeterli finansal kaynağa sahip olmaması
- 2 Covid-19 pandemi koşullarında yüz yüze görüşmenin riskli olarak değerlendirilmesi

12 büyükşehirde yaşayan ve farklı demografik özelliklere sahip olan kadınlara ulaşabilmek için sivil toplum örgütlerinden, üniversitelerden, muhtarlardan, siyasi partilerden ve kent konseylerinden destek alınmıştır. Ancak, verilerin toplanması aşamasında çeşitli zorluklar yaşanmıştır. İlk olarak; mülteci, göçmen ve engelli gibi alt gruplara mensup kadınlara ulaşamamıştır. Bu durum araştırmanın bir kısıtlılığı olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci olarak; anketin doldurulmasında belli bir zaman kısıtı olmasından dolayı bazı illerde yeterli sayıda kişiye ulaşılmasında sıkıntılar yaşanmıştır. Son olarak; hiç okuma yazma bilmeyen, akıllı telefon kullanmayan veya interneti olmayan kadınlara ulaşılması da karşılaşılan zorluklar arasında yer almaktadır.

İZLEME

Araştırma kapsamındaki 12 büyükşehir belediyesinin kurumsal belgeleri (stratejik planları ve faaliyet raporları) ile web siteleri anahtar kelimeler üzerinden taranmıştır. Seçilen 12 büyükşehir belediyesinin kadına karşı şiddetle mücadeleye yönelik çalışmaları Tablo 2’te özetlenmiştir.

Tablo 2. Belediyelerin Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Çalışmaları

Belediye	Faaliyetler
Adana	<ul style="list-style-type: none"> Bilgilendirme faaliyetleri Kadın sığınma evi kurulum aşamasındadır
Ankara	<ul style="list-style-type: none"> Bilgilendirme faaliyetleri Kadın sığınma evi var. Kadına şiddete karşı “Mor Buton” uygulaması var. Şiddet hattı var. “Şiddete Karşı Turuncu Maske” farkındalık kampanyası yürütülmesi ve 6 bin 250 maskenin erkeklere dağıtılması 5 ilçede Kadın Danışma Merkezine bağlı Kadın Danışma Birimi bulunmaktadır. Kadın Danışma Merkezinde verilen hizmetler; <ul style="list-style-type: none"> Barınma hizmetinden yararlandırma Güvenlik tedbirlerinin aldırılması Hukuksal sürecin başlatılması ve takibi Nakdi yardımdan yararlandırma Doğrudan aynı yardım (Eşya, gıda ve yakacak desteği) Psiko-sosyal destek İstihdama yönelik kurslarından yararlandırma
Balıkesir	<ul style="list-style-type: none"> Bilgilendirme faaliyetleri Kadın sığınma evi kurulması kararı alınmıştır.
Bursa	<ul style="list-style-type: none"> Bilgilendirme faaliyetleri Kadın sığınma evi var. Burada verilen hizmetler; <ul style="list-style-type: none"> Psiko-sosyal destek hizmetleri Psikolojik danışmanlık hizmetleri Sağlık hizmetleri Sosyal-kültürel faaliyetler Okul öncesi eğitim hizmetleri Eğitim hizmetleri Beslenme hizmetleri Güvenlik hizmetleri

Belediye	Faaliyetler
Erzurum	<ul style="list-style-type: none"> Bilgilendirme faaliyetleri
Gaziantep	<ul style="list-style-type: none"> Bilgilendirme faaliyetleri Kadın sığınma evi var. 16 Günlük Aktivizm ve Kadınlara Karşı Şiddete Son Kampanyası
İstanbul	<ul style="list-style-type: none"> Kadın sığınma evi var. İkincisi yapım aşamasındadır. Cinsel Şiddet Kriz Merkezleri kurulum aşamasındadır. Kadın Destek Hattı var. <ul style="list-style-type: none"> Şiddete maruz bırakılan ya da şiddete uğrama tehlikesi altında olan kadınların 7/24 yanında oluyor. Sosyal ve hukuksal danışmanlık hizmeti veriyor. Türkçe, Kürtçe, İngilizce ve Arapça olmak üzere dört dilde hizmet sunuyor. Kadın Danışma Birimi var. <ul style="list-style-type: none"> Şiddet bildiriminde talepleri olan kadınlara yönelik çok yönlü ve bütünlüklü mesleki çalışmalar yapıyor. Kadın Dayanışma Evi var. <ul style="list-style-type: none"> Psikolojik, sosyal ve ekonomik yönden destekleyici çalışmalar gerçekleştiriyor. 16 Günlük Aktivizm ve Kadınlara Karşı Şiddete Son Kampanyası
İzmir	<ul style="list-style-type: none"> Bilgilendirme faaliyetleri İki kadın sığınma evi var. Buralarda sağlanan hizmetler; <ul style="list-style-type: none"> Kadın ve çocukların temel ihtiyaçları Psikolojik, hukuksal ve sosyal hizmet alanında danışmanlık hizmeti Meslek edindirme kurslarına yönlendirerek iş arama süreçlerinde yardım ediyor. Sağlık ve adli süreçlerini takip ediyor. Farkındalık ve güçlendirme çalışmaları yapıyor. Sığınma evinde kalan çocuklar yaş aralıklarına göre İZELMAN Anaokulları veya Masal Evlerinden yararlanabiliyor.
Kayseri	<ul style="list-style-type: none"> Bilgilendirme faaliyetleri
Malatya	<ul style="list-style-type: none"> Bilgilendirme faaliyetleri

Belediye	Faaliyetler
Samsun	<ul style="list-style-type: none"> Bilgilendirme faaliyetleri Aile Danışma ve Eğitim Merkezi var. <ul style="list-style-type: none"> Aile içi çatışmaların çözümüne destek olmak için aile ve evlilik danışmanlığı hizmeti sunuluyor.
Trabzon	<ul style="list-style-type: none"> Bilgilendirme faaliyetleri

Belediyeler, kadına karşı şiddetle mücadelenin en önemli aktörlerinden birisidir. Ancak belediyelerin kurumsal belgeleri ve web siteleri tarandığında, kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik önleyici & caydırıcı, koruyucu ve destekleyici & güçlendirici hizmetlerinin eksik kaldığı tespit edilmiştir. Bu eksiklikler yüzünden, kadına karşı şiddet en yaygın, ağır ve sistematik bir insan hakları ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysaki, belediyeler politikaları ve hizmetleri ile kadınların özgür, şiddetsiz ve güvenli bir kentte yaşama hakkını sağlamakla yükümlüdürler.

Saha Çalışması

Saha çalışması Adana'dan 22, Ankara'dan 21, Samsun'dan 25, Balıkesir'den 49, Trabzon'dan 20, Bursa'dan 26, İzmir'den 46, Gaziantep'ten 33, İstanbul'dan 58, Erzurum'dan 24, Kayseri'den 15 ve Malatya'dan 11 kadının katılımı ile gerçekleşmiştir.

Katılımcıların demografik özellikleri:

- Katılımcıların eğitim seviyesi yüksektir. %58'i üniversite, %14'ü lisansüstü mezundur.
- Katılımcıların yarısı çalışan yarısı herhangi bir gelir getirici işte çalışmayan kadınlardan oluşmaktadır.
- Katılımcılar genç bir kitleyi temsil etmektedir. %35'i 18-25 yaş aralığında, %12'si 25-31 yaş aralığındadır.
- Katılımcıların yarısından çoğu bekarıdır. %56,9'u bekar ve %43,1'i evli kadınlardır.
- Katılımcılardan %54,86'sinin çocuğu yoktur. %17'sinin tek çocuğu varken, %22'sinin iki çocuğu bulunmaktadır.
- Katılımcıların %24'ü öğrenci, %38'i emekli, %30'u ev kadını, %28'i öğretmen ve %27'si kamu görevlisidir.

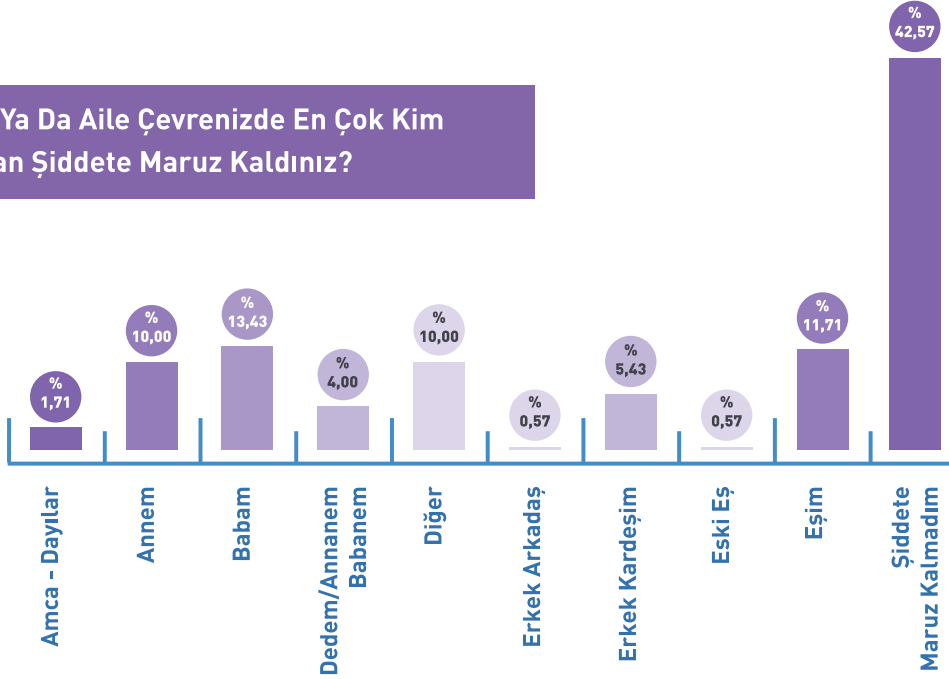

En Yaygın Şiddet Türü: Psikolojik Şiddet

Kadınların belirttiği en yaygın şiddet türü psikolojik şiddettir. Psikolojik şiddete uğrayan kadın oranı %24,57'dir. Katılımcılar "Ne yazık ki bizim toplumumuzda kadın daima bir şiddet içerisinde yaşamak zorunda. Eğer fiziksel olarak şiddet görmüyorsak şiddet görmüyor sayılıyor." diyerek durumun ne kadar vahim olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca, kadınlar "Özellikle çalışma koşulları nedeniyle psikolojik şiddete çok fazla maruz kalıyoruz." ifadesini sıklıkla vurgulamıştır.

Medeni duruma göre şiddete uğrama oranına baktığımızda; evli ve bekarlarda şiddete uğrama oranları birbirine çok yakındır. Ancak, psikolojik şiddete uğrayanların büyük bölümü bekar kadınlardan oluşmaktadır. Psikolojik şiddetin ispatı daha zor olduğu için kadınlar kendilerini çaresiz, değersiz, yalnız ve tükenmiş hissetmektedir.

Evinizde Ya Da Aile Çevrenizde En Çok Kim Tarafından Şiddete Maruz Kaldınız?

Katılımcıların %60'a yakını anne, baba, erkek kardeş, eş, eski eş ve diğer aile büyükleri tarafından şiddete uğradığını belirtmiştir. %10'u oluşturan diğer grubunun içinde patronlar, komşular, akrabalar, arkadaşlar, tanımadığı insanlar ve ev sahipleri bulunmaktadır. Kadına karşı şiddet araştırmalarında genellikle şiddet faileri olarak eş, eski eş, partner ortaya çıkarken bu çalışmada kardeş, anne, baba tespit edilmiştir. Bu durum kadına karşı şiddet araştırmalarının sonuçlarından oldukça farklıdır. Bu sonuç, katılımcıların çoğunun bekar olması ve bu çerçevede genç kadınların hayatına ailedeki diğer erkeklerin müdahale etme ve şiddet uygulama "hakkını" kendinde görmeleri ile doğrudan ilişkilendirilebilir.

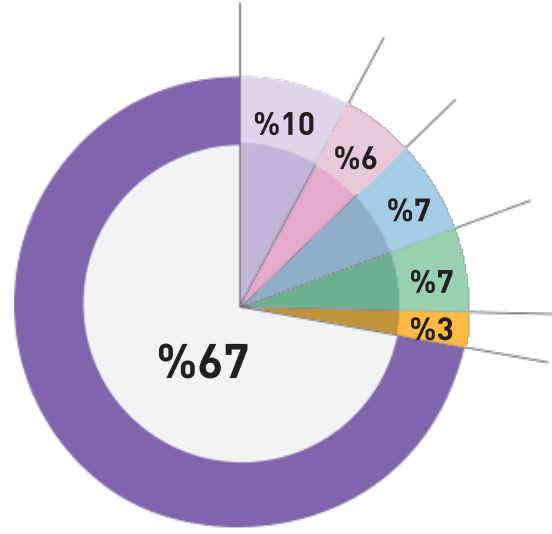
Psikolojik şiddete uğrayan kadınlar çoklu insan hakları ihlallerine maruz kalmaktadır. Önceki çalışmaların ortaya koyduğu üzere psikolojik şiddete uğrayan kadınlar görmezden gelinmekte hakarete uğramakta, tehdit edilmekte, aşağılanmakta, baskı altına alınmakta, yetersiz hissettirilmekte ve suçlanmaktadır. Bu nedenle psikolojik şiddete uğrayan kadınlarda, depresyon, kaygı bozukluğu, yalnızlık, korku, gerginlik, huzursuzluk ve stres gibi çok çeşitli problemler sıklıkla görülmektedir.

Sokağa Çıkma Yasakları Sonrası Hanelerde En Çok Psikolojik Şiddet Yaygın

Sokağa çıkma yasakları sonrasında duygusal şiddet olarak adlandırılan psikolojik şiddet oranı fiziksel ve ekonomik şiddete göre yüksek çıkmıştır. Pandemi koşullarında sürekli psikolojik şiddete maruz kalmak kadınları evde korku içinde yaşamaya mahkûm etmiştir. Dolayısıyla, evler kadınlar için “güvenli” yaşam alanları değil tam tersine “şiddetin merkezi” olmuştur. Belediyelerin yeterli düzeyde sığınma evleri ve danışma merkezleri olmadığı için kadınlar şiddet ortamından uzaklaşamamıştır. Bu durumda, kadınların temel insan haklarından olan “sağlıklı yaşama hakkı” ihlal edilmiştir.

Hanenizde şiddete maruz kaldıysanız aşağıdaki şiddet türlerinden hangisine maruz kaldınız? Yandaki tabloda sadece pandemi sonrasında şiddete maruz kaldım diyenlerin oranı hesaplanmıştır.

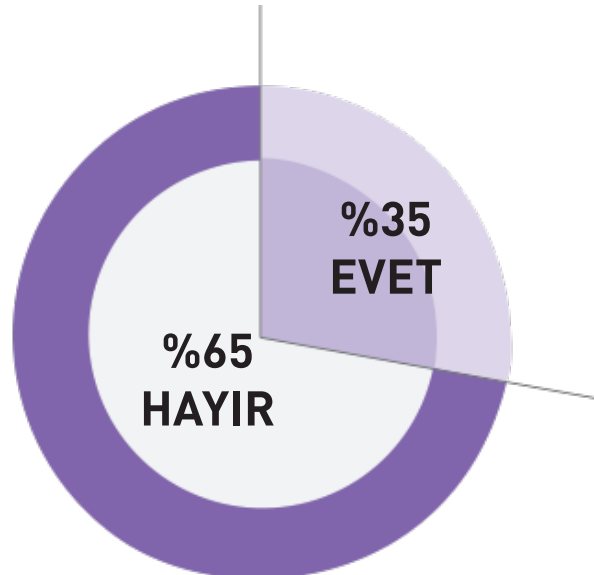
- Ekonomik
- Fiziksel
- Fiziksel, Psikolojik
- Fiziksel, Psikolojik, Ekonomik
- Psikolojik
- Psikolojik, Ekonomik

Salgın Öncesi Belediyelerde Şiddeti Önlemeye Yönelik Faaliyetleri

Katılımcıların vermiş olduğu yanıtlara göre, Covid-19 salgını öncesinde belediyelerin çoğunda kadına karşı şiddete yönelik çalışma olmadığını görmekteyiz. Katılımcılar tarafından büyükşehir ya da ilçe belediyelerinde %65 oranında herhangi bir faaliyet yapılmadığı, sadece %35 oranında faaliyet yapıldığı belirtilmiştir. Oysaki, belediyeler ulusal (5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu) ve uluslararası (İstanbul Sözleşmesi, CEDAW, Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı ve Avrupa Konseyi Kararları) mevzuat çerçevesinde kadına karşı şiddetin önlenmesinde asli görevleri olan kuruluşlardır.

Yaşamakta Olduğunuz İldeki Büyükşehir ve İlçe Belediyesi Tarafından Kadına Yönelik Şiddeti Önleyici Bir Faaliyet, Çalışma Yapıldı mı?

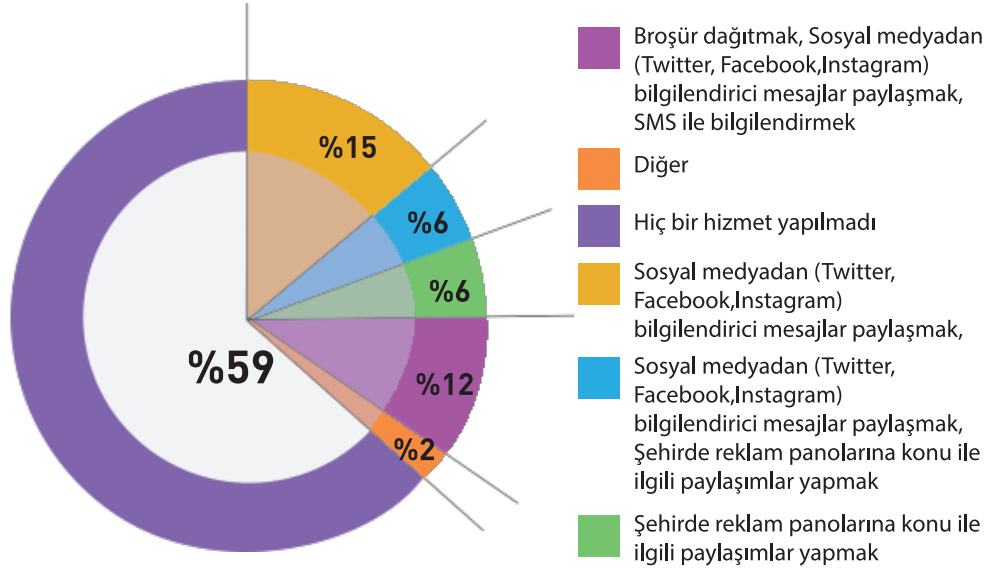

Kadına Karşı Şiddette Büyükşehir ve İlçe Belediyelerin Aksiyonları

Katılımcıların yarısından fazlası yaşadıkları şehirlerde hem ilçe hem de büyükşehir tarafından hiçbir faaliyet yapılmadığını ve hizmet olmadığını ifade etmiştir. Belediyeler tarafından çoğunlukla önleyici & caydırıcı hizmetler kapsamındaki bilgilendirme çalışmalarının (sosyal medya paylaşımları yapılması, şehrin işlek noktalarına billboardlar asılması, belediye görevlilerinin ev ziyaretleri yapması, SMS gönderilmesi, broşür dağıtılması vb.) yapıldığı belirtilmiştir.

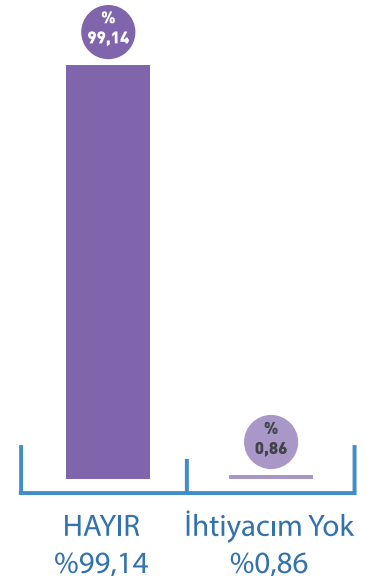
Katılımcıların Yaşadıkları Büyükşehir ve İlçe Belediyelerinde Kadına Karşı Şiddeti Önleyici Faaliyetlerin Gerçekleşme Oranı

Pandemi Döneminde Belediyelerce Yapılan Faaliyetler ve Faydalanıcıları

Katılımcıların yarısı pandemi döneminde belediyeler tarafından kadına karşı şiddetle mücadeleyle yönelik hiçbir hizmet yapılmadığını ifade etmiştir. Yapılan faaliyetler arasında sosyal medya paylaşımları, broşür dağıtılması, SMS üzerinden bilgilendirme, kadına karşı şiddetle ilgili seminerler düzenlenmesi, reklam panolarında konu ile ilgili paylaşımlar yapılması öne çıkmaktadır. Görüldüğü üzere, belediyelerin pandemi döneminde kadına karşı şiddetle ilgili çalışmalarını bilgilendirme faaliyetleri ile sınırlı kalmıştır. Pandemi sürecinde kadınların daha fazla ihtiyaç duyduğu koruyucu ve destekleyici & güçlendirici hizmetler aksamıştır.

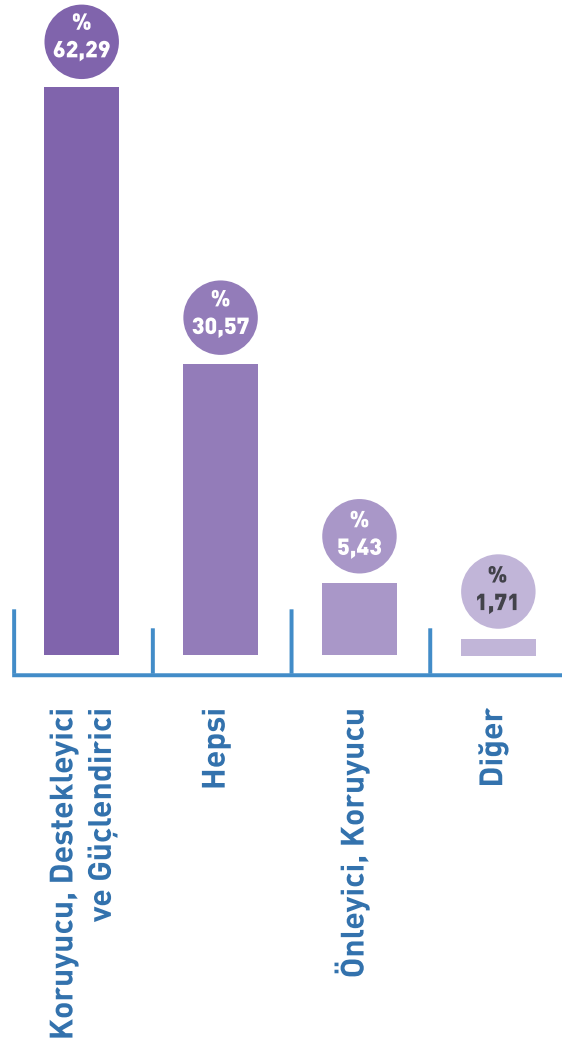
Pandemi Döneminde Belediyelerin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Önleyici, Koruyucu ve Destekleyici Hizmetlerinden Faydalandınız mı?

Pandemi döneminde belediyelerin kadına karşı şiddetle mücadelede önleyici, koruyucu ve destekleyici hizmetlerinden "EVET" faydalandım diyen hiçbir kadın olmamıştır. Yani 12 büyükşehirde yaşayan katılımcılardan hiçbiri bu konudaki hizmet ve faaliyetlerden faydalanmamıştır. %99 oranında "HAYIR" faydalanmadım cevabı çıkarken, geri kalan %1 ise ihtiyacının olmadığını belirtmiştir. Kadınlar en fazla ihtiyaç duyduğu pandemi koşullarında belediyelerin koruyucu hizmetlere erişememiştir.

Şiddeti Önlemeye Yönelik Belediyeler Tarafından Gerçekleşmesi Beklenen Faaliyetler

Katılımcılar belediyelerin çoğunlukla koruyucu, destekleyici ve güçlendirici hizmetler sunmasını beklemektedir. Bu hizmet alanları seçilen 12 büyükşehir belediyesinin genelde en zayıf olduğu alanlardır. Belediyelerin bu konudaki hizmetleri daha çok bilgilendirme aşamasında yoğunlaşmıştır ve kadınların daha fazla ihtiyaç duyduğu koruyucu, destekleyici & güçlendirici hizmetleri zayıf kalmıştır. Bu nedenle kadınlar, koruyucu ve destekleyici & güçlendirici hizmetler aracılığıyla kavuşabilecekleri "özgür", "onurlu" ve "güvenli" yaşam haklarından mahrum kalmıştır.

SONUÇ

Bu izleme çalışmasında, 12 büyükşehir belediyesinin kadına karşı şiddetle mücadelede asli görevlerini yerine getirip getirmediği, hangi düzeyde yerine getirdikleri ve bu konuya ilişkin kadınların yaşadıkları hak ihlalleri tespit edilmiştir.

İzlemede belediyelerin kurumsal belgelerinin ve web sitelerinin taranmasının yanı sıra saha çalışması yapılarak bu illerdeki toplam 350 kadına online anket üzerinden ulaşılmıştır.

Pandemi döneminde “gölge pandemi”ye dönüşen kadına karşı şiddetle mücadelede belediyelerin hayati sorumlulukları olmasına rağmen bunları genellikle yerine getirmediği ve bu hizmetlerin kadınlara ulaşmadığı saptanmıştır. İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir ve Gaziantep Büyükşehir Belediyeleri'nin kadına karşı şiddetle mücadelede bilgilendirme çalışmalarının ötesine geçerek koruyucu ve destekleyici hizmetler sundukları belirlenmiştir. Belediyelerin koruyucu hizmetlerden olan sığınma evi açma konusunda çok yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Şiddete uğrayan kadınların ekonomik, sosyal ve psikolojik açılardan güçlenmesi amacıyla sunulan belediye hizmetlerinin de kısıtlı olduğu dikkat çekmektedir.

Saha çalışmasında bilgi alınan kadınların çoğunluğu bekar, yüksekokul mezunu, 18-31 yaş arası ve çalışan kadınlardan oluşmuştur. Bu profil kadına karşı şiddet ile ilgili araştırmalarda yer alan profilin dışında kalmaktadır. Genelde evli 20-50 yaş arası, yüksekokul mezunlarının daha az olduğu, çalışmayan kadınlara ilişkin veriler ile daha sık karşılaşılmaktadır. İzleme çalışmasında ulaştığımız çoğunluğunu oluşturan genç, bekar ve çalışan kadın profili psikolojik şiddete daha çok uğramaktadır. Kadınlar özellikle eşit olmayan çalışma koşulları nedeniyle psikolojik şiddete daha fazla maruz kaldığını belirtmiştir. Bu durum, kadına karşı şiddet araştırmalarındaki durum ile benzerdir. Saha çalışmamızda kadınların yarısından fazlası anne, baba, erkek kardeş, eş, eski eş ve diğer aile büyükleri tarafından şiddete uğradığı görülmektedir. Ancak, kadına karşı şiddet araştırmalarındaki genel profilde şiddet failleri ise çoğunlukla eş, eski eş ve partnerdir.

Kadınlar çoğunlukla belediyeler tarafından kadına karşı şiddetle mücadeleye yönelik hiçbir hizmet yapılmadığını belirtmiştir. Yapılan hizmetleri ise yeterli ve erişilebilir bulmamaktadır. Kadınlar bilgilendirme çalışmalarının önemli olduğunu düşünmekle birlikte bireysel danışmanlığın ve ev ziyaretlerinin daha etkili olacağını vurgulamışlardır. “Fiziksel olarak şiddet görmüyorsak şiddet görmüyor sayılıyoruz” diyen kadınlar psikolojik şiddetin ispatının ne kadar zor olduğunu ve içinde buldukları durumun çaresizliğini belirtmiştir. Kadınlar sürekli olarak ailelerinden, sevgililerinden, eşlerinden, patronlarından hatta toplumun diğer bireylerinden “sırf kadın oldukları” için sürekli psikolojik şiddet yaşadıklarını defalarca ifade etmiştir. Sokakta nasıl konuşmalarına ve nasıl yürümelerine kadar psikolojik şiddete uğradıklarını belirtmiştir.

Belediyelerin yeterli kapasitede ve güvenliği üst düzeyde olan “kadın sığınma evleri” olmaması kadınların “temel bir insan hakkı olan yaşama hakkını” elinden almaktadır. Benzer şekilde, tüm kadınlar için ücretsiz ve erişilebilir; hukuki, sosyal ve psikolojik destekler sunan kadın danışma ve dayanışma merkezlerinin yeterli düzeyde olmaması “sağlıklı yaşama” hakkını ihlal etmektedir. Bu ihlaller sonucunda, kadınların “eşit”, “onurlu” ve “özgür” yaşama hakkı gasp edilmektedir.

Kadınlar gündelik hayatlarında belediyelerin bu konuda yeterli düzeyde hizmet sunmaması nedeniyle endişe bozuklukları, travmalar, depresif duygu durumları, itibar kaybı, yetersiz hissi, utanç ve suçluluk duygusu yaşamaktadır.

Belediyelerin web sitelerini ve kurumsal belgelerini taradığımızda meclislerinde “Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Komisyonu” olmaması, kadına karşı şiddete ilişkin yapılandırılmış özel mekanizmaların (müdürlük ve birimler vb.) olmaması, bu konuya ilişkin ayrılmış bütçelerinin çok az olması önemli eksiklikler olarak karşımıza çıkmıştır. Her yerelin kendine özgü koşulları olduğundan, belediyelerin bu konudaki ihtiyaçları doğru tespit edilebilmesi için yerelin yereli olan mahalle ölçeğinde alan araştırmaları yapılmadığı tespit edilmiştir.

Şüphesiz, farklı koşullara sahip olan kadınların hizmet sunumunda ihtiyaçları ve beklentileri değişmektedir. Yüksek eğitilmiş, bekar ve genç kadınlarda psikolojik şiddet daha fazla yaşanırken okuryazarlık düzeyi düşük kadınlarda ekonomik ve fiziksel şiddet öne çıkmaktadır. Buna bağlı olarak, belediyelerin alması gereken tedbirler, geliştirmesi gereken politikalar ve kuracağı mekanizmalar da farklılaşmalıdır.

ÖNERİLER

Herkes için güvenilir bir şehirde yaşamak temel bir haktır. Belediyeler bütüncül hizmet anlayışı doğrultusunda önleyici & caydırıcı, koruyucu, destekleyici & güçlendirici faaliyetler ile kadına karşı şiddetle etkin mücadele etmelidir. Bu bağlamda, belediyeler önleyici, koruyucu ve destekleyici hizmetler sunabilir. Kadına karşı şiddetin son bulması için belediyeler için politika önerileri:

Önleyici/Caydırıcı Hizmetler

- Belediyelerin işe girişte uygulanan oryantasyon programlarına “kadına karşı şiddetle mücadele” konusunda eğitimleri eklemesi
- Mahallelerde muhtarlarla iş birliği halinde özellikle erkeklere yönelik kadına karşı şiddetle ilgili farkındalık çalışmaları düzenlenmesi (broşürler dağıtılması, videolar hazırlanması)
- Toplu İş Sözleşmesine, “eşine fiziksel ve psikolojik şiddet uygulayan işçinin maaşı en az 1 yıl boyunca eşine verilir” maddesi eklenmesi
- Belediye meclisinde “Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Komisyonu” kurulması
- Sivil toplum örgütleri ve kent konseyleri ile ortak farkındalık kampanyaları yürütülmesi
- Şiddet verilerinin düzenli olarak tutulması ve bu veriler doğrultusunda hizmetlerin sunulması (örneğin; ekonomik şiddetin fazla olduğu mahallelerde istihdam alanlarının oluşturulması)
- Şiddet hattı kurulması (7/24 ve çok dilli)
- Belediye personelinin şiddet türleri (psikolojik, ekonomik, fiziksel vb.) konusunda eğitilmesi ve belediye bünyesinde etik birimi kurulması

- Belediye sınırları içerisindeki okullarla iş birliği içerisinde çalışmalar yaparak çocuklarda ve gençlerde kadına karşı şiddetle mücadele konusunda farkındalık oluşturulması
- Şehrin işlek yerlerinde (otogar, tren garı, meydanlar, metro transfer durakları vb.) “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin” açılması
- Şehrin merkezi yerlerinde billboardlara “Şiddetsiz Bir Yaşam” temalı görsellere yer verilmesi

Koruyucu Hizmetler

- Covid-19 salgını nedeniyle kadınların özel ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve giderilmesi (psikolojik, sosyal ve hukuki açılarından)
- Şiddete uğrayan kadınların 6284 sayılı kanun doğrultusunda bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi
- Kadın sığınma evlerinin açılması
- Kadın yaşam evlerinin açılması
- Kadın danışma ve dayanışma merkezlerinin açılması

Destekleyici/Güçlendirici Hizmetler

- Şiddete uğrayan kadınlara istihdam sağlanması
- Kadınlara sosyal ve psikolojik desteklerin kesintisiz sunulması
- Kadınlara mikro kredi imkânı tanınması
- Kadın kooperatiflerinin desteklenmesi

Kaynakça

Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı, https://www.ccre.org/img/uploads/pieces-jointe/filename/charte_egalite_tr.pdf.

CEDAW 35 No'lu Genel Tavsiye Kararı, <https://kadinininsanhaklari.org/savunuculuk/uluslararasi-sozlesmeler-ve-mekanizmalar/cedaw/>.

İstanbul Sözleşmesi, <https://rm.coe.int/1680462545>.

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>.

Kaşıkırık, A. (2021). Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartını İmzalayan Belediyelerin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Perspektifi. Econder International Academic Journal, 5 (1), 81-94.

Kaşıkırık, A. ve Gülümser, İ. (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Anayasalara ve Uluslararası Sözleşmelere Yansıması, Ulusam Türkiye Politik Çalışmalar Dergisi, 1(1): 59- 69.
Koyuncu Lorasdağı, B. ve Sumbas, A. (2015), Türkiye'de Yerel Siyaseti Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Üzerinden Düşünmek: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Belediyeler, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 24 Sayı 2 Nisan 2015, s.1-26.

Opuz Grubu Davaları,
[https://hudoc.exec.coe.int/eng#%22EXECIdentifier%22:\[%22004-37222%22\]](https://hudoc.exec.coe.int/eng#%22EXECIdentifier%22:[%22004-37222%22]).

Resmî Gazete (2021). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210320-49.pdf>.

Sallan Gül, S. (2021). Türkiye'de Kadın Sığınmaevleri, Bağlam Yayınları, 3. Baskı.

Türkiye Belediyeler Birliği, CEMR Avrupa Yerel Yaşamda Kadın – Erkek Eşitliği Şartını İmzalayan Belediyeler, https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_cemr-avrupa-yerel-yasamda-kadin-erkek-esitligi-sarti_304 (Erişim Tarihi: 10.04.2022).

5393 Sayılı Belediye Kanunu,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393-20150404.pdf>.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>.

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>.